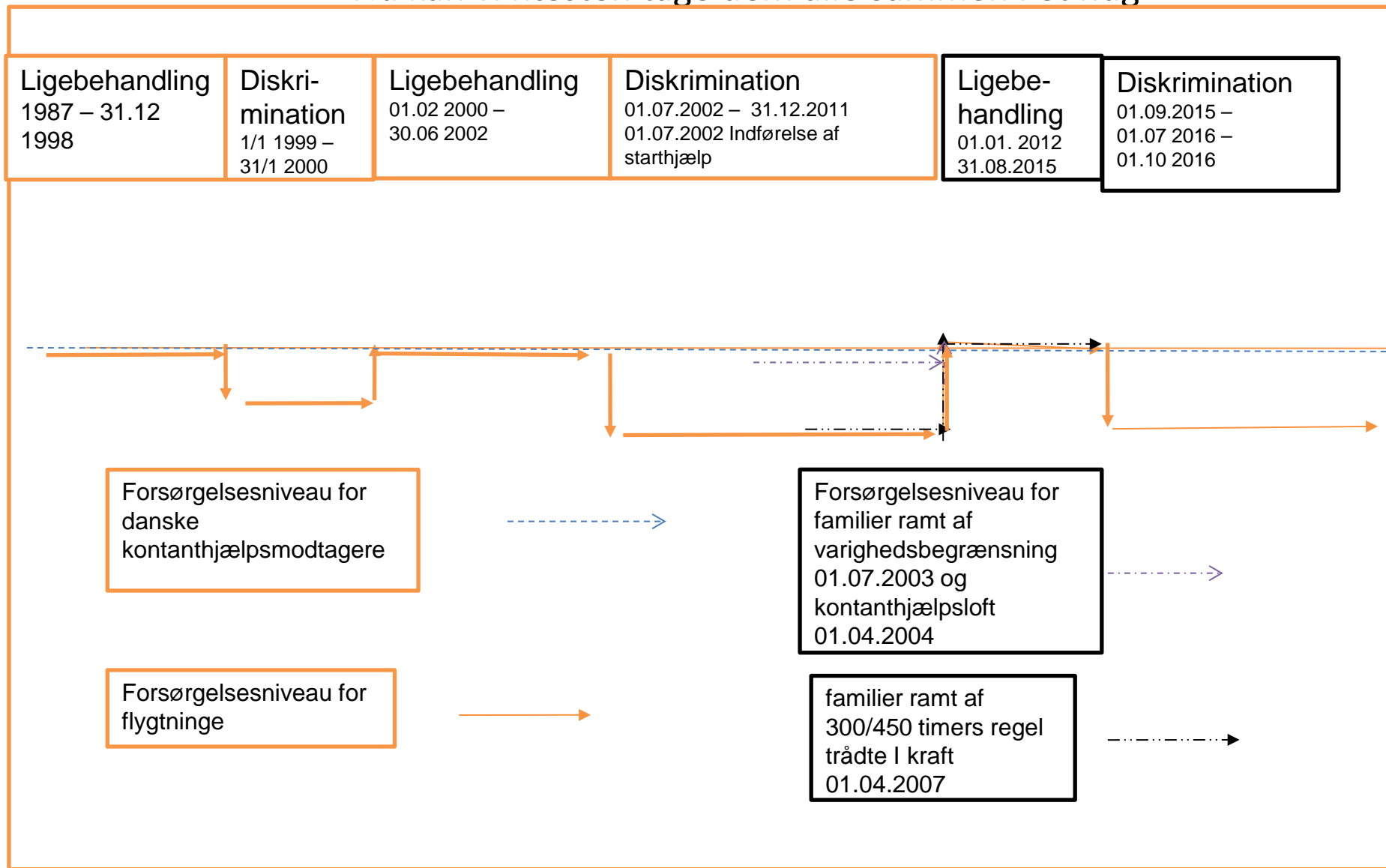

Konsekvenser for børn af at leve i fattigdom - Børnefattigdom

1. Lidt historie
2. Fattigdomsdefinitioner. Hvor mange pct. fattige børn er der i Danmark?
3. Fattigdom og afsavn
4. Forklaringer på fattigdom
5. Børnefattigdom
6. Fattiges coping

2. Lidt historie: Først rammes de aller svageste, så de næst svageste, så de tredje svageste osv (Salamiteknikken) .

Nu kan vi næsten tage dem alle sammen i et hug

3. Fattigdomsdefinitioner

- ”Individer, familier og grupper i befolkningen kan siges at leve i fattigdom, når de mangler ressourcer til at opnå den kost, deltage i de aktiviteter og have de levekår og goder, som er normale eller i det mindste vidt anerkendte i det samfund, som de tilhører. Deres ressourcer er så langt under gennemsnittet for individer og familier, at de udelukkes fra almindelige livsmønstre, vaner og aktiviteter” (Townsend 1979: 31).

Fattigdomsdefinitioner

- Indkomstmetoden
  - 50 % af medianindkomsten (OECD, tidligere Finansministeriet og AE-rådet)
    - Tilstanden var været gældende i tre år (Ekstpertudvalget om fattigdom og Økonomiministeriet)
  - 60 % af medianindkomsten (risk of poverty) (EU)
- Budgetmetoden: en ”kurv af nødvendige varer”
- Afsavnsmetoden: Gode man af økonomiske grunde har måttet undlade at købe
- Eksklusionsmetoden: måling ved hjælp af indikatorer for at være sat uden for samfundet

Hvor stor en procentdel af børnene i Danmark er fattige 2012

- Unicef (EU) 10,2 %
- OECD 4,2 %
- Regeringen Økonomisk fattige 0,8 %

3. Fattigdom og afsavn

Afsavn = goder, man må undvære af

økonomiske grunde

- Materielle afsavn:
  - Varer og tjenesteydelser man må undlade at købe
- Sociale afsavn:
  - Aktiviteter man må undlade at deltage i
- Familieafsavn
- Børneafsavn

Tabel 8.5: Andelen af børnefamilier med forskelligt forsørgelsesgrundlag, der anså nedenstående goder for nødvendigheder. Procent. 2009.

	Starthjælp/ introduktions- ydelse	Nedsat kontant- hjælp	Almindelig kontanthjælp	Dagpenge	Beskæftigede
At købe tøj og fodtøj til børnene	98,3 N=115	95,2 N=126	98,2 N=111	95,7 N=46	96,7 N=239
At fejre børnenes fødselsdag	91,3a,b** N=115	85,7b N=126	93,7a,c N=111	100,0c,d N=43	98,5d N=205
At give børn, der er ældre end 10 år, egen mobiltelefon	52,3 N=65	61,5 N=78	53,2 N=62	47,8 N=46	62,8 N=239
At købe legetøj til børn under 10 år	80,0 N=85	84,0 N=94	82,9 N=82	82,6 N=46	78,2 N=239
At invitere børnenes venner hjem	73,4a N=79	81,4a,b N=102	90,0b N=80	84,8a,b N=46	89,1b N=239
At lade børnene dyrke sport eller andre fritidsinteresser	86,1a	80,4a	82,5a	89,1a,b	94,1b
At lade børnene komme med på skoleudflugter o.l.	89,9a,b	84,3b	86,2a,b	91,3a,b	92,5a

*Ikke alle børnefamilier har børn i de relevante aldre, og derfor optræder der i denne og den følgende tabel et varierende antal respondenter.

**Når der er anført et bogstav efter procenten, og dette er forskelligt for kolonnerne, angiver det, at forskellen mellem de to andele er signifikant på et 5 %-niveau. Når bogstavet er det samme, er der ikke signifikant forskel på andelen.

Kilde: Egne beregninger.

Table 8.6: Andelen af børnefamilier med forskelligt forsørgelsesgrundlag, der havde lidt afsavn med hensyn til 7 forskellige goder. 2009. Procent.

	Starthjælp/ introduktions- ydelse	Nedsat kontant- hjælp	Almindelig kontanthjælp	Dagpenge	Beskæftigede
At købe tøj og fodtøj til børnene	39,1a N=115	37,3a N=126	27,0a N=111	2,2b N=46	2,1b N=239
At fejre børnenes fødselsdag	27,8a	22,2a,b	16,2b	2,2c	1,3c
At give børn, der er ældre end 10 år, egen mobiltelefon	43,1a N=65	24,4b N=78	22,6b N=62	2,2c N=46	3,3c N=239
At købe legetøj til børn under 10 år	40,0a N=85	31,9a N=94	37,8a N=82	0,0b N=46	3,8b N=239
At invitere børnenes venner hjem	32,9a N=79	17,6b N=102	13,8b N=80	2,2c N=46	1,7c N=239
At lade børnene dyrke sport eller andre fritidsinteresser	38,0a	31,4a	31,2a	0,0b	1,7b
At lade børnene komme med på skoleudflugter o.l.	20,3a	15,7a	10,0a	0,0b	0,8b

*Når der er anført et bogstav efter procenten, og dette er forskelligt for kolonnerne, angiver det, at forskellen mellem de to andele er signifikant på et 5 %-niveau. Når bogstavet er det samme, er der ikke signifikant forskel på andelen.

Kilde: Egne beregninger.

Afsavn 2015 i forskellige typer familier

TABEL 6.11

Samlet antal afsavn blandt respondenter. Særskilt for husstandstype blandt økonomisk fattige og ikke-fattige. Procent.

	Økonomisk fattige				Økonomisk ikke-fattige			
	Par u. hjb. børn (n = 99)	Par m. hjb. børn (n = 360)	Enlige u. hjb. børn (n = 450)	Enlige m. hjb. børn (n = 127)	Par u. hjb. børn (n = 300)	Par m. hjb. børn (n = 382)	Enlige u. hjb. børn (n = 297)	Enlige m. hjb. børn (n = 91)
Mindst 1 afsavn	76,1	71,0	83,3	70,7	25,1	42,1*	44,4*	57,9*
Mindst 3 afsavn	51,0	48,4	69,2*	49,8	10,8	18,9*	21,3*	34,3*
Mindst 5 afsavn	43,7	38,0	59,1*	36,6	6,4	11,7*	14,1*	27,6*
Mindst 10 afsavn	31,5	20,1	37,8	24,4	1,8	3,5	7,8*	13,8*
Mindst 15 afsavn	22,0	14,2	26,1	16,8	1,5	1,7	3,6	11,6*
Mindst 20 afsavn	7,9	7,9	14,0	8,7	0,0	0,7	1,7*	8,4*

Anm.: Med * er markeret forskelle, der er statistisk signifikante ($p < 0,05$).

Kilde: Surveyoplysninger.

Kilde: Benjaminsen, et al. (2016) s. 165

TABEL 12.21

Andelen af børn med afsavn vedrørende sociale aktiviteter. Særskilt for økonomisk fattige og ikke-fattige. Procent.

	Økonomisk fattige (n = 379)	Økonomisk ikke-fattige (n = 341)
Forældre om børns (6-17 år) afsavn:		
Børnene har ikke ugentligt en kammerat på besøg, pga. økonomi/plads	2,0	2,0
Børnene har undværet fødselsdagsfejring med klassen eller kammerater, pga. økonomi	9,5	1,4 *
Børnene har undladt at købe fødselsdagsgaver til klassekammerater, pga. økonomi	5,6	1,5 *
Mindst ét afsavn inden for dimensionen	18,7	6,5 *
Mindst to afsavn inden for dimensionen	2,5	1,6
	Økonomisk fattige (n = 317)	Økonomisk ikke-fattige (n = 264)
Børn (11-17 år) om egne afsavn:		
Har det seneste år undladt at gøre ting med vennerne, fx biograf, svømmehal, bowling eller lignende, pga. forældres økonomi	10,5	4,3 *
Har det seneste år undladt at gøre ting med vennerne, fx biograf, shopping, fest eller lignende, pga. egen økonomi	13,2	10,3
Har det seneste år undladt fødselsdagsfejring med klassen eller kammerater, pga. forældres økonomi	5,8	2,5
Har det seneste år undladt at købe fødselsdagsgaver til kammerater, pga. forældres økonomi	6,2	2,5
Mindst ét afsavn inden for dimensionen	18,8	11,8 *
Mindst to afsavn inden for dimensionen	10,0	3,5 *

Anm.: Med * er markeret forskelle, der er statistisk signifikante ($p < 0,05$).

Kilde: Surveyoplysninger.

Kilde: Benjaminsen, et al. (2016) s. 268

SAMLET ANTAL AFSAVN FOR BØRN

De 11-17-årige børn er i alt blevet stillet 22 spørgsmål om deres afsavn, og det samlede antal afsavn er opgjort i tabel 12.33. Forældrenes spørgsmål om børns afsavn indgår ikke her, da spørgsmålene til forældrene om børns afsavn inkluderer børn med forskellig alder.

TABEL 12.33

Samlet antal afsavn blandt børn 11-17 år. Særskilt for økonomisk fattige og ikke-fattige. Procent.

Antal afsavn:	Økonomisk fattige (n = 317)	Økonomisk ikke-fattige (n = 264)
Mindst 1 afsavn	68,7	63,1
Mindst 2 afsavn	46,0	29,0 *
Mindst 3 afsavn	34,2	16,2 *
Mindst 5 afsavn	19,1	5,4 *
Mindst 10 afsavn	3,8	2,0

Anm.: Med * er markeret forskelle, der er statistisk signifikante ($p < 0,05$).

Kilde: Surveyoplysninger.

Kilde: Benjaminsen, et al. (2016) s. 278

TABEL 12.39

Børns oplevelse af familiens økonomi og forhold omkring deres egen økonomi. Særskilt for børn fra økonomisk fattige og ikke-fattige familier. Procent.

Indikatorer:	Økonomisk fattige	Økonomisk ikke-fattige
Synes familie har færre penge end andre familier (11-17 år)	24,4 (n = 317)	10,0* (n = 264)
Har undladt at bede forældre om noget pga. økonomi (seneste år) (11-17 år)	21,7 (n = 317)	11,6* (n = 264)
Får ikke lommepenge (11-17 år)	34,2 (n = 317)	35,1 (n = 264)
Har et ugentligt fritidsjob (13-17 år)	39,0 (n = 231)	41,2 (n = 208)
Gennemsnitligt antal ugentlige arbejdstimer på fritidsjob (13-17 år)	6,7 (n = 95)	7,0 (n = 91)
<i>Skal selv betale for (13-17 år og har en indtægt)</i>		
Tøj og sko	19,7	33,5*
Gaver	35,2	38,9
Billetter til transport	15,4	10,3
Mobiltelefonregning	9,6	3,5*
Sport- eller fritidsinteresser	11,8	5,8*
Ture i biografen og lignende	48,1	60,4*
At bo hjemme	0,0	1,7
Andet	38,5	42,3
Mindst én af ovenstående	74,3 (n = 203)	84,7* (n = 180)

Anm.: Med * er markeret forskelle, der er statistisk signifikante ($p < 0,05$).

Kilde: Surveyoplysninger.

Kilde: Benjaminsen, et al. (2016) s. 286

4. Et forsøg på definition af fattige på grundlag af både rådighedsbeløb og afsavn

- Højest 4.500 kr. i rådighedsbeløb for en enlig (et husstandsækvivaleret rådighedsbeløb for eb flerpersonshusstand)
- Multiafsavn: Flere end 6 ud af 19 afsavn

Kilde: Hansen, H. og Ejrnæs, Fattigdom og levekår i Samfundsøkonomen 2010 nr. 5 (2010)

Andel fattige i følge definition, hvor der indgår både rådighedsbeløb og multiafsavn

- Ca. 70% af starthjælps- og introduktionsydelsesmodtagerne er fattige
- 50 % - 60 % af kontanthjælpsmodtagerne er fattige
- Ca. 10 % af dagpengemodtagere er fattige
- Under 5 % af beskæftigede er fattige

Kilde: Hansen, H. og Ejrnæs, (2010): Fattigdom og levekår i Samfundsøkonomen 2010 nr. 5 (2010)

5. Forklaringer på fattigdom

- Forklaringer på flere niveauer
- Samfundsniveau
  - Markedet
  - Staten
  - Civilsamfundet
- Lokalsamfundsniveau
- Gruppeniveau
- Individniveau
  - Forhold, som interagerer med forhold på samfundsniveau
    - Klasse
    - Etnicitet
  - Andre forhold som fx:
    - Intelligens
    - Intention (rational choice)

Fattige modtagere af forsøgelsesydelse

Dårligt helbred Levekår: Helbred og uddannelse

- Over 50 % af starthjælps- og introduktionsydelsesmodtagerne har dårligt helbred
- Under 5 % af de beskæftigede og dagpengemodtagerne har dårligt helbred

Lavt uddannelsesniveau

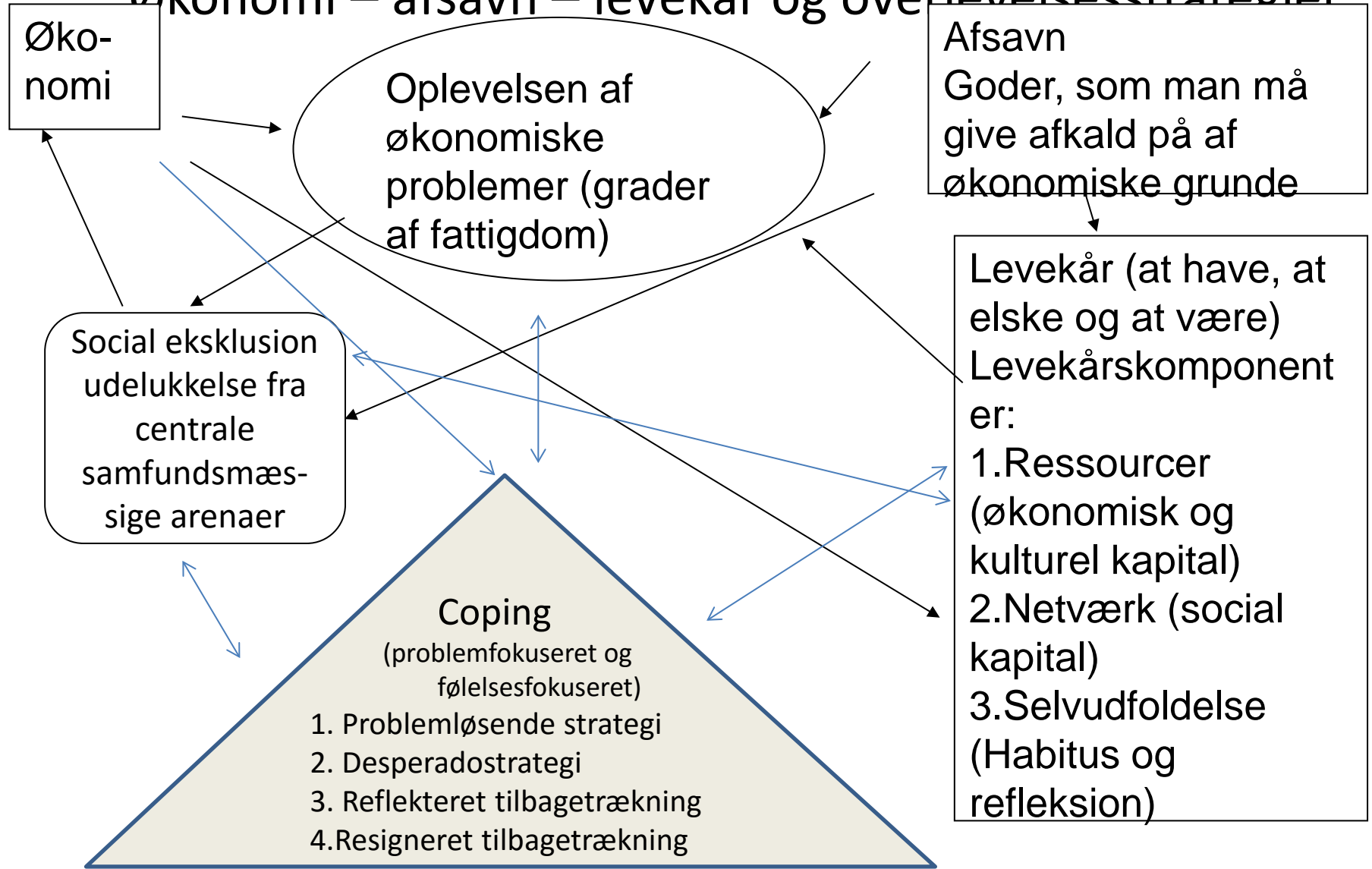
- Over 50 % af starthjælps- og introduktionsydelsesmodtagerne har ingen kompetencegivende uddannelse
- Under 5 % af de beskæftigede og dagpengemodtagerne har ingen kompetencegivende uddannelse

Konklusion: Mere end halvdelen har meget dårligt helbred og lavt uddannelsesniveau, hvilket fastholder dem i fattigdom

- Kilde: Hansen, H. og Ejrnæs,: Fattigdom og levekår i Samfundsøkonomen 2010 nr. 5 (2010)

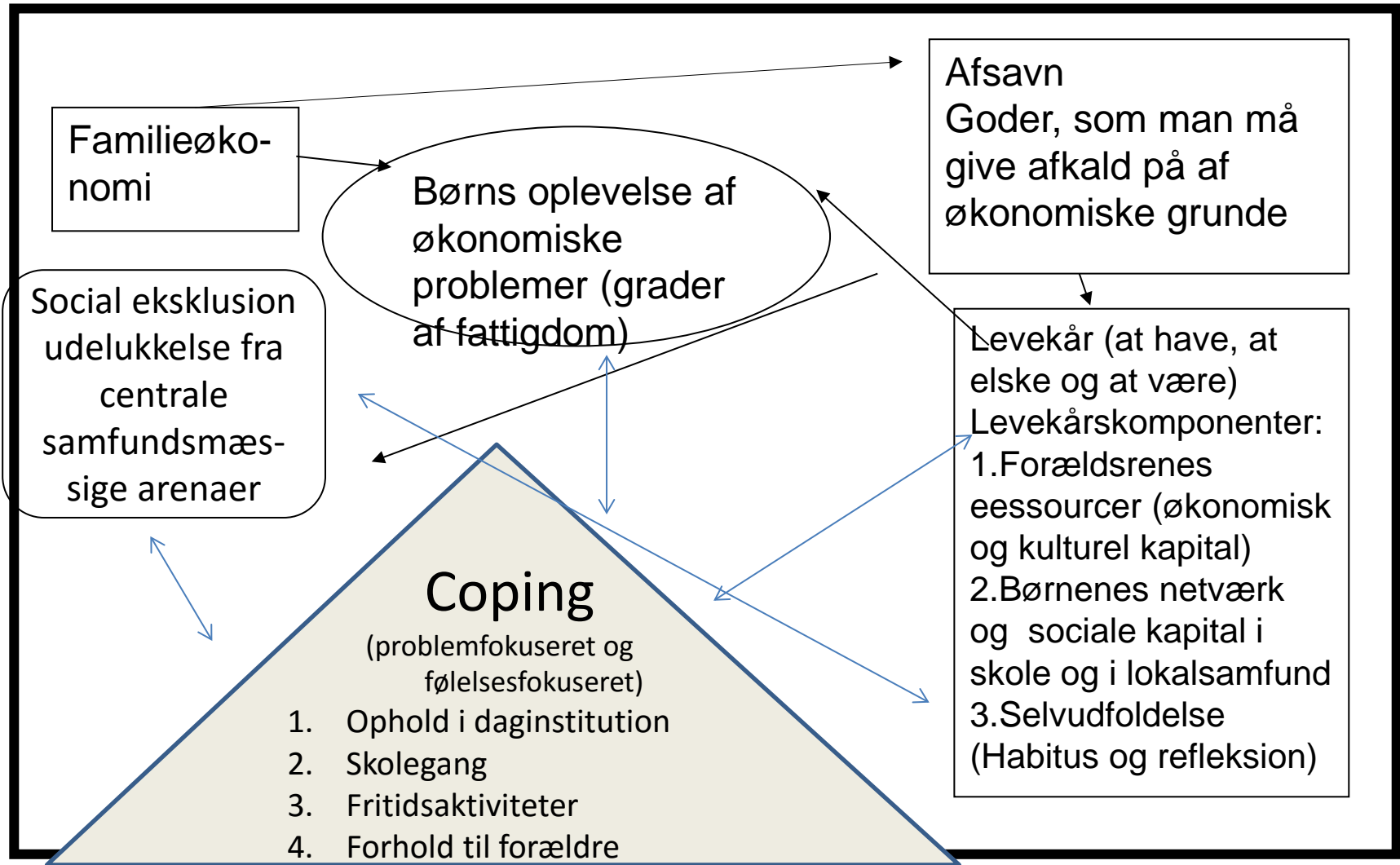

6. Fattiges coping: Model for sammenhæng mellem økonomi – afsavn – levekår og overlevelsesstrategier

Bearbejdning af Hansen, H. og Ejrnæs,,: Fattigdom og levekår i Samfundsøkonomen 2010 nr. 5 (2010)

Model for sammenhæng mellem økonomi og børns coping

Bearbejdning af Hansen, H. og Ejrnæs,,: Fattigdom og levekår i Samfundsøkonomen 2010 nr. 5 (2010)

Litteratur:

Andersen, Ejrnæs,, M. Larsen J. (2010) Fattigdom, familie- og børneliv , *Vera : tidsskrift for pædagoger*

Benjaminsen, Lars, Morten Holm Enemark, Jesper Fels Birkelund (2016) : Fattigdom og Afsavn - Om materielle og sociale afsavn blandt økonomisk fattige og ikke fattige, Sfi, København

Bauman, Z (2002): Arbejde, forbrugerisme og de nye fattige, Hans Reitzels Forlag Fattigdom, Temanr. *Samfundsøkonomen* (udkommer nov. dec. 2010): (red. Ejrnæs, Hussein og Larsen)

<http://www.djoef.dk/Udgivelser/Samfundsoekonomen.aspx>

Ejrnæs, Morten, Finn Kenneth Hansen, Henning Hansen, Jørgen Elm Larsen og M. Azhar Hussain (2011): På de laveste sociale ydelser i længere tid Konsekvenser for levekårene

Ejrnæs, Morten, Jørgen Elm Larsen og Maja Müller: Fattigdom og overlevelsesstrategier, *Dansk Sociologi* nr. 1 24 årgang Juni 2013

Ejrnæs, Morten og Jørgen Elm Larsen: Fattigdommens årsager, *Dansk Sociologi* nr. 1 24 årgang Juni 2013

Ejrnæs Morten , Henning Hansen og Jørgen Elm Larsen (2010). Levekår og coping - ressourcer, tilpasning og strategi blandt modtagere af de laveste sociale ydelser. <http://www.casa-analyse.dk/default.asp?Action=List&CategoryID=384>

Müller, Maja M. Azhar Hussain, Jørgen Elm Larsen, Henning Hansen, Finn Kenneth Hansen og Morten Ejrnæs (2015): *FATTIGDOM, AFSAVN OG COPING*, 1. udgave, 1. oplag, Hans Reitzels Forlag Ottosen, Mai Heide og Peter Rohde Skov: Fattigdom blandt børn født i 1995, *Dansk Sociologi* nr. 1 24 årgang Juni 2013

Hansen, Erik Jørgen: Fattigdom og fattigdomsgrænser, *Dansk Sociologi* nr. 1 24 årgang Juni 2013

Hansen, H. og Ejrnæs, M: Fattigdom og levekår blandt modtagere af lave forsørgelsesydelser I: Fattigdom, Temanr. *Samfundsøkonomen* (udkommer nov. dec. 2010): (red. Ejrnæs, Hussein og Larsen)

<http://www.djoef.dk/Udgivelser/Samfundsoekonomen.aspx>